Numărul 12

Mai 1963

Cuvântul

ÎN EXIL

Director:
GEORGE RACOVEANU

GESUNDES UMDENKEN

von George RACOVEANU

Die überwältigende Mehrheit, mit welcher der Bundestag am 16. Mai den deutsch-französischen Vertrag billigte, (lediglich fünf Ablehnungen und fünf Stimmenthaltungen) könnte den Bürger guten Glaubens, der die Gesinnungsänderung der Politiker und auch der freien deutschen Presse erlebte, in Erstaunen versetzen. Wer den Triumphzug De Gaulles durch Deutschland mit der herben Kritik an seiner Politik nach der Unterzeichnung des Freundschaftsvertrages in Paris vergleicht, kann kaum glauben – wie der Weihbischof Walter Rampe mit Recht bemerkt – daß es sich um die gleiche Person handelt. Und jetzt die Billigung desselben Vertrages mit überwältigender Mehrheit! Der begeisterte Empfang, den das deutsche Volk dem Präsidenten Frankreichs und dem Menschen De Gaulle bereitete, hatte den festen Willen dieses Volkes bewiesen, mit dem französischen Volk in enger Freundschaft zu leben.

Bald darauf folgte die Lawine der Entrüstung über De Gaulles Ablehnung, England in die Europäische Wirtschaftsgemeinschaft aufzunehmen. Und gleichzeitig der Widerstand gegen den zeitlich damit zusammengefallenen deutsch-französischen Freundschaftspakt. War dieser Widerstand ein Werk des deutschen Volkes, welches De Gaulle und seine Reden bejubelt hat? Nein! Das deutsche Volk hat De Gaulle nicht als Wortführer englischer Interessen bejubelt. Gegen De Gaulle waren nur manche *Vertreter* des Volkes. Sie gingen sogar so weit zu erklären, daß der deutsch-französische Freundschaftspakt die Europäische Einheit gefährde. Als ob ohne eine enge, aufrichtige, Freundschaft zwischen den beiden großen Völkern eine Europäische Einheit überhaupt denkbar wäre.

Gegen die Haltung Frankreichs in der englischen Frage gab es zwei Kategorien von Gegnern:

a) die Naiven, welche in der EWG nur den wirtschaftlichen Aspekt verstanden und den politischen und militärischen übersahen;

b) die bewußten Gegner des politischen *Realismus* Konrad Adenauers und Charles De Gaulles. Dieser Realismus der zwei Staatsmänner kann in einem Satz zusammengefaßt werden: aufrichtige Alliierte der Vereinigten Staaten Amerikas gegen die Rote Gefahr zu sein; aber gleichzeitig rasche Maßnahmen für den Aufbau einer eigenen Verteidigung für den eventuellen Fall, daß die Staaten keine vitalen Interessen mehr haben würden, sich in Europa zu verteidigen. Ein solcher Fall ist durchaus nicht ausgeschlossen. Deswegen streben die zwei großen Wächter Europas an, der Europäischen Staatengemeinschaft eine unabhängige Haltung, auch den Vereinigten Staaten gegenüber zu geben. Alliierte, ja! Sateliten, nein! Weil Adenauer und De Gaulle nicht der Überzeugung sind, daß Europa gewesen ist – Europa *fuit*; sondern sie glauben, daß Europa *ist und sein wird*.

Aber siehe da, der deutsche Bundestag hat den von Präsident De Gaulle und von Kanzler Adenauer unterzeichneten Vertrag beinahe einstimmig angenommen. Was ist denn geschehen? Wie ist dieses plötzliche Umdenken zu erklären? Kann das durch die harmlose angefügte „Präambel" erklärt werden? Wohl nicht, denn sie ändert nichts an dem Vertrag. Die Präambel ist nur ein Vorwand, den Meinungswechsel zu rechtfertigen. Der Grund aber ist ein sehr einfacher: die *Vertreter* des Volkes haben verstanden, daß es klüger ist, dem *Willen des Volkes* nicht zu widerstehen.

Das war sehr demokratisch gedacht.

O NOUĂ MISTIFICARE COMUNISTĂ: „DEJ-ISMUL"

de Gen. Ion GHEORGHE

În ultimul timp abundă informaţiunile din oficina propagandistică a Belgradului – via Viena – care vor să ne convingă că în Republica Populară a lui Gheorghiu-Dej ar fi pe cale să se repete fenomenul titoist din Jugoslavia.

Potrivit acestor informaţii, abil strecurate în presa apuseană, Gheorghiu-Dej, dictatorul comunist din R.P.R., s'ar găsi în stare de răsvrătire împotriva jugului moscovit, aspirând la o independenţă de acţiune, comunistă fireşte, dar cu caracter naţional, după exemplul lui Tito.

Gheorghiu-Dej, conştient de dificultăţile în care s'ar sbate Hruşciov, care, după cum se pretinde, i-ar fi slăbit acestuia autoritatea, ar fi socotit sosit, ca atare, momentul prielnic pentru a-şi croi un drum comunist al său, cu aspecte naţionale, în cadrul lagărului.

Informaţiile corespunzătoare, care caută să acrediteze această iluzie, explică şi cauzele ce ar fi determinat atitudinea rebelică surprinzătoare a şefului comunist român. În primul rând, independenţa economică. Organizaţia economică a Blocului Sovietic "Comecon"-ul ar înnăbuşi aspiraţiile regimului comunist din România, care ambiţionează ridicarea Ţării la rangul de importantă forţă industrială, conform planurilor lui Gheorghiu-Dej. Frânarea acestei ambiţiuni de către "Comecon", în speţă de către Uniunea-Sovietică, ar fi devenit insuportabilă şefului comunist român. Cum realizarea măreţelor lui planuri nu este însă cu putinţă fără sprijinul Moscovei şi deci al "Comecon"-ului, presupusul răsvrătit comunist român ar fi hotărît, nici mai mult nici mai puţin, decât să-şi ducă la îndeplinire planurile cu ajutorul Apusului, adică al Lumii Libere! Aci se află cheia întregii legende a pretinsei atitudini de răsvrătire a lui Gheorghiu-Dej împotriva Moscovei. Toată această mistificare are la bază, aşa dar, o aparenţă de adevăr, pe care se caută organizarea inducerii în eroare a Lumii Libere, cu anumite scopuri precise, aducătoare de profit întregii cauze comuniste. Cam aşa ceva cum s'au petrecut şi se petrec lucrurile cu titoismul jugoslav. Un fel de "Dej-ism", deci, românesc.

Aparenţa de adevăr necesară reuşitei oricărei mistificări este dată de anumite disensiuni în sânul "Comecon"-ului, care sunt reale. Ar fi şi nenatural ca în complexul unei atât de vaste organizaţiuni, nu numai economice, dar de fapt şi politice, în care fatal se ivesc ciocniri de interese speciale şi particulare, oarecum naţionale, cu toată disciplina coercitivă impusă de conducerea comunistă moscovită, precum şi tendinţe divergente proprii caracterului economic atât de divers al partenerilor sateliţi, să nu existe divergenţe de vederi, disensiuni şi reacţiuni, uneori înverşunate, în aplicarea deciziunilor luate de "Comecon".

continuarea în pag. 3

GOGA ŞI IENICERISMUL CULTURAL

de Mircea POPESCU

La televiziunea italiană, mai zilele trecute, o actriţă de mâna a opta – celebră mai mult pentru aventurile ei amoroase decât pentru interpretările cinematografice – la precizarea jurnalistului, care-o interviewa, că e română, sare în sus ca arsă şi spune că nu e exact; că ea e acum franţuzoaică, iar la origine era rusoaică. In realitate, nu a fost nici una şi nu e nici alta: e o venetică pur şi simplu, o venetică pretutindeni, dar din nenorocire s'a născut, a trăit, şi-a început cariera la Bucureşti, în prea buna şi generoasa Românie de ieri.

Amintesc acest caz nu numai fiindcă e mai recent, dar şi fiindcă, prin statura redusă şi niţel ridicolă a personajului, şochează şi doare mai puţin. Dar nu lipsesc exemplele cu adevărat grave şi dureroase de români, ajunşi pe culmile celebrităţii, care, tocmai când neamul, la ananghie, are mai mare nevoie de ei, se escamotează, îşi renegă sau, în cel mai bun caz, îşi ţin ascunse, parcă de ruşine, originea şi esenţa de români. Ca şi când a se mărturisi român, după adevăr, ar fi vorbă de ocară, ci nu afirmare, în mijlocul acestui Occident teşit şi nevolnic, de blazon nobiliar.

(Unii au scuza gata, la prima mustrare o scot îndată din buzunarul dindărăt: "dacă ai şti ce mi-au făcut românii **dumitale**, câte am pătimit din partea lor . . .". Ca şi când românii s'ar epuiza în cei trei-patru agenţi informatori ai diferitelor servicii apusene ori răsăritene, care-şi trag leafa din denunţarea compatrioţilor, ori în tapeurii şi escrocii, care garnisesc, în proporţie aş spune echitabilă, jungla exilului.)

L-am recitit în zilele din urmă, pentru un articol comemorativ, pe Goga, dela a cărui moarte se împlinesc, în acest Mai, 25 de ani. Şi dacă mai toată opera poetului dela Răşinari mi s'a părut actuală prin ecourile nostalgice, pe care le trezeşte mai ales în sufletul unui pribeag, trei poeme mi-au reţinut îndeosebi atenţia, şi le-am citit şi recitit ca dintr'o nevoie de răsbunare şi împăcare catarctică, în legătură cu cele semnalate mai sus.

Lipsa de spaţiu mă împiedica să le reproduc pe toate trei.

"Strămoşii" e replica aspră la o notă maliţioasă şi imprudentă din "Convorbiri literare" a lui Duiliu Zamfirescu, care-şi permisese să pună faţă în faţă, pentru a-l umili pe autorul dela "Ţara noastră", presupusele sale ascendenţe greceşti şi pe strămoşii lui Goga, care încă n'ar fi fost, la acea vreme, "scoborîţi din maimuţă". Răspunsul, plin de orgoliu legitim şi de siguranţă, restabileşte confruntarea justă dintre "cei de-o lege cu pământul" – "ţărani mâncaţi de sapă" ori "haiduci cu flinta lungă" – de o parte, şi de altă parte ciocoii ori un "slab egumen ros de molii".

Cele trei strofe din invectiva adresată "Unui scriitor vândut", în care, cum se ştie, era vorba de Slavici, ar putea fi aplicate foarte bine astăzi lui Arghezi ori lui Sadoveanu: mari artişti pe cât de mărunţi oameni, cu vocaţia trădării în sânge.

Dar şi mai potrivită cu gândurile, pe care am încercat să le exprim mai sus, e "Scrisoarea" în versuri, adresată de Octavian Goga Contesei de Noailles, născută Brâncoveanu, care, şi ea – boala e, cum se vede, veche –, declara unei reviste dela Paris că nu e române, dând a înţelege că de România nu-i pasă. Reproduc în întregime (cu îngăduinţa directorului!) această poezie din urmă, căreia autorul îi pune drept motto dojenitor pentru poetesa franceză versurile din cunoscutul cântec bătrânesc: "Brâncoveanu Constantin/Boeriu vechiu şi domn creştin . . .".

continuarea în pag. 3

ASASINAREA TĂCERII

de Virgil IERUNCA

Bernanos spunea că în vremile de restrişte ale ţării lui, nimeni nu va putea lua scriitorilor cel puţin libertatea de a tăcea. Până la săvârşirea ruşinii. Până la alegerea apelor.

Bernanos a fost de multă vreme depăşit. Dela el încoace – cum e vorba de regimuri comuniste – tirania a făcut progrese nebănuite. S'a rafinat. Cuvântul a devenit armă politică, şi odată cu această metamorfoză, scutul lui – tăcerea – a devenit tot aşa de greu de purtat ca şi o cruce.

Realităţile din România ne-o adeveresc din plin. În ţara în care a fost pângărită tăcerea lui Lucian Blaga, în ţara în care a fost osândită meditaţia în tăcere a lui V. Voiculescu, tehnicienii spusei forţate, se află într'o permanentă competiţie a spurcării verbului. În ultimul timp au fost puşi să "vorbească" alţi doi mari scriitori români. Mari şi prin demnitatea lor păstrată cu riscul, fie al închisorii, cum e cazul lui Vladimir Streinu, fie al unei sărăcii şi distanţe asumate, consimţite, cum e cazul lui Adrian Maniu.

Amândoi sunt victimele din urmă ale inchiziţiei tăcerii care face concurenţă celorlalte forme ale teroarei în patria optismismului integral, în care nimeni n'are voe să stea de vorbă cu nimeni, în primul rând cu sine, pentru ca nu cumva acest *moment de oprire* să adumbrească cât de cât procesul de edificare al sgomotului cu orice preţ. S'ar zice că responsabilii de zarvă dela Bucureşti sunt pur şi simplu posedaţi de un pathos limbut, fără de care ar fi de neconceput impostura cuvântătoare a toate şi a tot.

Că este aşa ne-a dovedit-o, cu limpezime cinică, "toboşarul vremilor noua", Mihai Beniuc în ura cu care s'a năpustit asupra tăcerii lui Blaga. Că este aşa ne-o dovedeşte cazna celor care, zi de zi, îşi propun să justifice regimul îmbălsămându-se cu vorbe mari şi cu un curaj şi mai mare, fiindcă e vorba de curajul de a spune mereu alb, acolo unde e negru. S'ar zice că "optimismul" lui G. Călinescu sau neruşinarea lui Tudor Vianu (continuăm să nu luăm în considerare lichelismul prea lipsit de fantezie a lui Mihail Ralea), au absolută nevoie de ieşirea din rezervă sau din închisoare a lui Vladimir Streinu; că lirica decorată şi orientat decorativă a lui Geo Bogza nu se poate desfăşura, în toată sentimentalitatea ei partinică, atâta vreme cât un poet autentic ca Adrian Maniu mai îndrăzneşte încă să tacă.

Calculul pe care şi-l fac arhitecţii şi argaţii ideologi ai regimului este însă cum nu se poate mai greşit. Dacă ei îşi închipuie că silindu-i acum pe Vladimir Streinu sau pe Adrian Maniu să vorbească, îşi vor crea în felul acesta nu numai o vecinătate de păcat, dar şi un alibi de circumstanţe, sau poate un argument cum că nu sunt singuri, se înşală. Şi Vladimir Streinu şi Adrian Maniu sunt ultimele victime ale asasinării tăcerii în România, şi asasinatul acesta nu are şi nici nu va putea avea vreodată ceva comun cu cei care, de ani şi ani, vorbesc nu pentruca să spună ceva, ci numai pentru a arăta că pe unde le iese vorba, le iese şi sufletul.

Vorbele ultimelor victime ale asasinării tăcerii din România ne sosesc dintr'un pahar prea plin, dintr'o suferinţă prea mulţi ani cinstită de comportamentul lor, pentruca să le aşezăm lângă ale corifeilor prea-curvirii cuvântului.

Aşa dar să nu-şi închipuie nicio clipă redactorii de opinii dirijate dela Bucureşti că vreunul dintre noi se va simţi în stare să facă vreo confuzie. Nu. Niciodată nu vom alătura pe Vladimir Streinu lângă foştii lui colegi, un

continuarea în pag. 3

AL. BUSUIOCEANU:

COLUMBĂ

Peste întinderi cu genune
columba albă când trecea
smicita aripă pe lume
cuvântul singur o purta

Columba, de cuvânt e grea
și nume pune peste lume
Liman îi fie cine vrea
corăbii albe cu minune

NUMEN

Cuvinte ape mai curate
vor trece de la mal la mal
legând cetate de cetate
și buze miruind de har

Atunci lumină de departe
spic viu ivit din ne-hotar
va pune numen pe frunți moarte
lumină din lumină dar

SPIC

Spic de tăcere scuturând
din viu semințele născute
în holde-a semănat cuvânt
de azimă în spice multe

Cuvântul, rod legând cuvânt
de aur jerbele crescute
secerătorii vin curând
tăcerea s'o adune'n fructe

(Din volumul: Fructul de a trăi)

* * *

HORIND

Viața-i grea și greu urcușul . . .

Ce-ar fi de l-am lua în piept, cântând, ca la culese de vii? În alaiu . . . Cristos ținând arcușul, ne strigă de pe-o buză de raiu: GATA MĂI? NO, HAI! . . .

„Din suferințe și spini, se-aprind lumini".

Mânăstire'n năruire.

Lumea noastră ține prin sângeie lui Cristos.

Și-și sprijină zidurile pe trupuri frânte, de martiri. Pe suflete de eroi și pe tot ce-i sfânt în noi.

Mugure'n sudoare,
Care, pocnind în soare, o ia tremurând cu pași iuți spre floare, -așa-i și omul în har: raza îngrășată de rază; dar peste dar.

Ieșind de sub patrafir și sorbind din sfânt potir, ne scuturăm de păcat.

Cu sufletul înaripat, facem din trup sfânt sălăș și, umpluți de Duhul Sfânt, dăm ÎN VIAȚĂ; prin mormânt.

Privind cu ochi scăldați în har,
Neamurile ni se par, unduiri ale veșniciei; cu piscuri și depresiuni (înscrise pe-o spirală).
Topind și păcatu'n dar,
Dumnezeu ne ține'n mâni și face cu noi minuni (cristoși, trași din imala). În haină aleasă, vom fi îmbiați de Tatăl să stăm cu Fiul la masă;
Iar Împărăția Cerească în veac dat fiind să'ncolțească, nu mai e nici o mirare, dacă nouă ni se pare că ea cere-ÎN DURERE-să dea și pe rumânește'n spic. Găsind firesc-și greu de taină-SPICUL RUMÂNESC!

Pământul scump al Patriei nu-l mai simțim mustind sub picioare, din anii copilăriei. Mustește, însă, în vine, prin laptele mamei pe care l-am supt. Și-un cer bogat de deasupra capetelor noastre, ne mângâie Pribegia. („Duhul martirilor eroi, stă peste noi").

În căutarea omului european, omul rumânesc și-a aflat de mult locul. Apărători ai Chipului apusean prin negura istoriei, nu ne simțim, de loc paznici de noapte și nici iloți. Bată, dară, voinicește, Diplomații noștri la casele mari din Apus. Ca să li se deschidă. Și ducă daruri, ca Mircea, că au de unde da.

DAR NU TRIBUT!

Ni-i drag Neamul; ca o mamă. Ca un prunc.

Sâmbure de Țară Românească, -Sâmbure de Veșnicie! Noi așa visăm să fie. Și-i suntem mlădițele.

Colindători ai Chipului lui Cristos prin veac, îi împletim, din ele, Cunună.
HIC ET NUNC.

IONUȚ JIVAN

G·L·O·S·S·A·R·I·U·M

Scrisoare către Crocodil

Unul din studenții mei, William A. Lyell, sinolog, mi-a prezentat, ca lucrare trimestrială pentru cursul despre Mit, traducerea și comentariul unui faimos text al lui Han Yü (768–824 A.D.), intitulat "Scrisoare către Crocodil". În 819, Han Yü a fost trimis de Împărat ca Magistrat în Ch'ao Chou (corespunzând astăzi provinciei Kwangtung). Era, de fapt, un fel de exil, pentrucă, într'un Memoriu, Yü sfătuise pe Împărat, să nu participe la recepția unui dinte al lui Buddha (Yü era un confucionist convins). Ajungând în Ch'ao Chou, Han Yü a voit să afle care era situația în regiune. I s'a spus că, înmulțindu-se peste măsură, crocodilii mănâncă animalele domestice, astfel că populația a sărăcit simțitor. Han Yü a condus un grup de funcționari și supuși pe malul fluviului, a jertfit o oaie și un porc, apoi a citit cu glas tare "Scrisoarea către Crocodil" și a ars-o. Legenda spune că în noaptea aceia o teribilă furtună s'a abătut asupra regiunii, iar dimineața crocodilii dispăruseră.

"Scrisoarea" e pasionantă. Han Yü amintește crocodililor că acum există un adevărat împărat, Fiu al Cerului (adică, faza de anarhie și confuzie, care îngăduise crocodililor să se înmulțească, se încheiase: un nou "Cosmos" luase locul haosului de până atunci). Spune: "Crocodil, tu nu poți locui alături de Magistrat în această regiune . . . Dacă crocodilul e înțelept, va asculta la cuvintele Magistratului". Han Yü îndeamnă crocodilii să se retragă în Marea din Sudul provinciei. Le dă trei zile ca să evacueze fluviul.

Dacă nu pot în trei, atunci în cinci zile, sau chiar în șapte – dar nu mai mult. "În caz că va disprețui cu aroganță pe împuternicitul funcționar al Fiului Cerului; sau că nu va asculta de cuvintele lui; sau că nu se va strămuta pentru a nu mai da ochii cu el; sau în caz că va fi confuz și stupid și va ataca oamenii – trebuie să știe că oricare din aceste crime e vrednică de pedeapsa cu moartea". Han Yü îi amenință că îi va extermina vânându-i cu săgeți otrăvite. Încheie astfel: "Crocodil, ia seama să nu te căiești mai târziu!"

Ciudata boală a lui Gustav Fechner

B.F. mi-a dăruit *Religion of a Scientist*, o selecție din scrierile lui Gustav Th. Fechner, traduse și comentate de Walter Lowrie. Îmi aduc aminte plictiseala care m'a doborât, în anii studenției, încercând să citesc, la Biblioteca Fundației Carol I, *Zend-Avesta* lui Fechner. Nu cred că am trecut de jumătatea primului volum. De-atunci, nu l-am mai citit. Deși, acum vreo 6–7 ani, Henry Corbin îmi vorbea entuziasmat despre angelologia lui Fechner; era, mai ales, intrigat de tot ce scria Fechner despre "Îngerul (planetei) Pământului".

Dar deabia acum aflu amănunte despre boala ciudată a lui Fechner. Pe la 40 de ani, după o extraordinară activitate de savant, profesor și publicist – orbește. Timp de trei ani, orb, neputincios, incapabil să digere cel mai simplu aliment, ne mai putând să doarmă, incapabil să gândească (nu izbutea nici măcar să urmărească rândurile pe care i le citea soția lui; deaceia a și renunțat repede la lecturi orale), supraviețuiește printr'un miracol. Redus aproape la schelet. Și apoi, o prietenă a familiei *visează* un fel de preparat cu carne crudă, mărunt tocată și macerată în vin de Rhin, zeamă de lămâie și mirodenii. Spre mirarea tuturor, Fechner reușește să digereze acest "preparat". Încetul cu încetul, se întremează. Și într'o bună zi, redobândește vederea și inteligența. A mai trăit peste 40 de ani, și a scris un raft întreg.

Evident, ar trebui să citesc biografia redactată de nepotul lui, care se găsea lângă el (și ținea un jurnal!) și mai ales, ar trebui să citesc ce-a scris Fechner despre boala aceasta misterioasă. Dar m'a frapat caracterul ei inițiatic: orbire, tortură fizică, "moarte mentală" (incapabil să gândească); răbdare, nesomn; toate acestea durează trei ani (cf. inițierile șamanice), și când Fechner revine la lumină și conștiință, e un om "schimbat". O altă personalitate. De-atunci a avut mai mult curaj; a scris ce-a crezut despre religie, bunăoară, despre nemurire.

Proze filozoficești . . .

Am citit foarte multă filozofie franceză contemporană în ultima vreme: Merleau-Ponty, Jean Wahl, Sartre, Ricoeur, Gabriel Marcel. Pagini după pagini, citite uneari cu interes, dar după câteva ceasuri las cartea laoparte șimi dau seama că nu m'am ales cu nimic. Observatii nuanțe, sugestii – evident. Dar finecate într'o proză interminabilă, prolixă, năclăioasă. Detestabila influență a fenomenologiei – mai ales a lui Jaspers și Max Scheler (cel din *Ethik*) – asupra "stilului filozofic" francez. Sartre scrie "filozofie" așa cum ar scrie un articol politic sau un roman. Fără plan, fără să- și controleze "inspirația", ca un robinet pe care nu mai știi cum să-l oprești. Obsesia filozofilor contemporani (și asta o influență a fenomenologiei): să surprindă cât mai precis "concretul". De-aici interminabilele descripții „i analize. Filozofii se comportă astăzi ca "scriitorii": cât mai aproape de "viață", cât mai încărcăți de "concret".

Ce e mai amuzant: "scriitorii" imită stilul filozofic (sau ce li se pare lor că e filozofie): vocabular tehnic și pretențios, pasiune pentru abstract, oroare de "facilitate", adică de inteligibilitate și narațiune (*la bête noire* a romanului post-joycian este "narațiunea": dacă scrii un roman care povestește ceva, și-l scrii inteligibil **– nu poate fi un roman bun!).**

Chipul pe care-l vom avea . . .

În contractul pentru mormântul său, Louis XI precizează că vrea să aibă "cel mai frumos chip care poate fi făcut, tânăr și plin . . . și să nu-l faci chel" ("le plus beau visaige que pourrès fere et jeune et plein . . . et ne le faicte point chauve"). Louis XI avea dreptate: figura sculptată în piatră trebuia să corespundă nu persoanei lui pământești, la o anumită vârstă, ci formei pe care o va avea la Învierea trupurilor. Sculptura de pe mormânt nu era un portret, ci o figură paradigmatică: așa vor arăta trupurile la Înviere; vor avea vârsta lui Isus și, într'un anumit sens, vor fi și ele "transfigurate". Louis XI voia să anticipeze – în sculptura pe care o comanda – figura pe care știa că o va avea în ziua Învierii trupurilor.

A trăi în afara Timpului

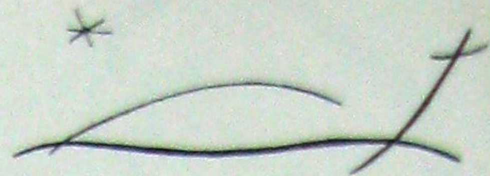
Nu citesc *Observer*, așa că n'am aflat la timp, în 1956, de textul lui Christopher Mayhew, "An Excursion out of time" (October 28). Îl găsesc reprodus în antologia editată de David Ebin, *The Drug Experience* (New York, 1961), pp. 294–300. Excelent. Descrie experiența lui cu mescalina, dar într'un chip inteligent; silindu-se, adică, să prezinte și să expliciteze ceeace *ar putea fi* inteligibil, renunțând la nuanțe și *sfumature*.

Experiența decisivă este aceasta: Vineri 2 Decembrie 1955, între 12.30 și 4 după-amiază, Mayhew a trăit *în afara timpului* (outside time). Inutil să rezum acest document prodigios. Dar, citindu-l, nu-mi mai găseam locul de bucurie – pentrucă în atâtea studii de ale mele, dar și în anumite nuvele *(Nopți la Serampore, 12.000 Capete de vită,* etc.) vorbisem despre această posibilitate de a aboli Timpul și a te situa într'o "condiție" trans-temporală. Ce mă încântă în experiența lui Mayhew este că ea ne ajua să înțelegem situațiile extatice (mistice, post-mortem, etc.), în care Timpul e depășit. Nu mă îndoiesc că asemenea experiențe sunt realizabile și fără droguri. Altminteri nu pot să-mi explic permanența motivului "ieșirea din Timp" de-alungul Istoriei Religiilor și în diferitele mistici, ba chiar și în literatura populară, în folklor. Cred că asemenea experiențe extatice stau la temelia tuturor concepțiilor despre abolirea Timpului. Dar nu sunt experiențe aberante sau periferice, fără interes pentru omul de toate zilele. Dimpotrivă, aș spune că există, în sufletul fiecăruia din noi, o secretă nostalgie pentru asemenea extaze. Ni le satisfacem cum putem, prin visuri, fantezii, literatură. Ni le satisfacem în *imaginar*, dar asta nu înseamnă că extazele acestea nu fac parte integrantă din modul nostru de a fi în Lume. (Cf. bunăoară ceeace scriam despre "Symbolismes de l'ascension", în *Mythes, rêves et mystères).*

În secolul V, anumiți exegeți se trudeau din răsputeri să facă "imposibilul" cât de cât "posibil". În *Tractatus de divitiis* ni se spune că latinescul *camellus* nu înseamnă numai "cămilă", ci și o frânghie groasă, asemenea celor folosite de marinari. Cu alte cuvinte ar exista posibilitatea ca un *camellus* să poată trece prin ochiul unui ac . . .

Admirabil exemplu de ce poate aduce "raționalizarea" unei imagini sau a unui simbol. Începi prin a lua imagina *ad litteram* – apoi te silești să arați că, în fond, nu e atât de absurdă pe cât pare la prima vedere. Dar o imagină pare absurdă numai când e înțeleasă literal. Cămila trecând prin ochiul acului nu ar trebui să constituie o imposibilitae pentru cel care crede că "Toate lucrurile sunt posibile pentru Dumnezeu" (Marcu 10,28; 14,36) și că "Ceeace e imposibil pentru om e posibil pentru Dumnezeu" (Luca, 18,27).

MIRCEA ELIADE

Bunul Dumnezeu te-a vrut în inceputuri: grădină
Și-au venit îngerii și-au visat mânăstiri,
Cu catapeteasma de dor și lumină,
Și Voevodul de câte ori se'nturna cu oștiri,
Biruitoare și-adesea înfrânte,
Trimitea din arcu-i săgeată;
Și unde gândul se'ntâmpla să se'mplânte,
Așezau meșterii piatra de unghi, de altar,
Să fie credinței și gliei cetate . . .

Că neprietenul pismătar din hotar
Îl poate opri numai, cu dangătu-i, Buga
Și inima cu dragostea fagilor: ruga.
Numai ea-l poate'ntoarce'n iureș, și-l bate . . .

Stau, frunză și iarbă oști înșirate,
Și cerul par'că-și sdrențuie gluga
Sub foametea semilunii jimbate;
Dar carul va'ntâlni'n drum buturuga
Și ne vor fi cetăți mormintele toate . . .

Așa te-a vrut Dumnezeu la'nceput, cuib al meu:
Piatră de hotar pentru jețul lui. Piatră.

Azi, fără tine, neamul oftează din greu:
A rămas fără vatră, și hienele-l latră . . .

Stă Arhanghelul drept, cu spada de pară,
Stă lângă cer, în culmi de Rarău
Și scrie Cuvântul între bine și rău;
Pentru inimile libertății,
Ce mai aud chemarea Cetății,
Peste-al veacului hău:

–Fără, Țara Fagilor, altar pe care Fiara ni-l ară,
Noi n'avem odihnă, nici lege, nici Țară . . .

(Fragment din poemul CATAPETEASMĂ BUCOVINEANĂ, de Vasile POSTEUCĂ. Schițe de Nicolae PETRA).

* * *

NU UITAȚI MORȚII!

Nu uitați părinții,
ce-au apărat Țara
cu dinții . . .

Nu uitați sfinții!
Nu uitați
pe cei fără cruci . . .

Nu uitați miile de haiduci
căzuți fără flacăra torții . . .

Nu uitați morții! . . .

AL. SILISTREANU

* * *

LĂPUȘNEANU VODĂ

Moldova se găsește la trudnică cercare
Căci Vodă Lapușneanu ia cale neînturnată.
Vuesc vecinii vajnic din spade la hotare
Iar țara-i în prigoană și-i pustiită toată.

Din mănăstire sună vecernia a jale
O cucuvea sinistră își cântă nenorocul;
Doar spumegatul Nistru grăbește către vale
Și straja de pe ziduri își mută mereu locul.

Cu trup slăbit, tiranul de vreme lungă zace
Topit de boala neagră și-o presimțire grea,
Căci știe hiara doară că biet norodul tace,
C'altfel armașu'ar pune de sârg tunu'n ea.

În camera domnească e tihnă de mormânt,
S'a'ntunecat cu totul, și Voevodul geme,
Un frate'ngână o rugă încet spre Domnul sfânt
Iar biata de Ruxanda de nu știu ce se teme.

Ca să-și plinească vrerea picară și boiarii
Pribegi, care sosiră cu suflete de ghiață,
Și'n graba lor cea mare'nfruntară și străjerii,
Căci îi făgăduiră să se'ntâlnească'n vieață.

– „Îți amintești prea bine, o, hiară ticăloasă,
De noi, Spancioc și Stroici, curteni nevinovați,
Pribegi prin țări străine, lăsatu-ne-am și casă,
Ca din măcelul groaznic să ne videm scăpați! . . .

Cutremurat de moarte se sbate voevodul
Boiarii nu-l cruțară și-i deteră veninul
Din cupă daurită. Afară tot norodul
Se bucură în voie că li s'a curmat chinul.

(Din vol. mss. „Cu voi, strămoșii mei de altă dată).

I. G. DIMITRIU

CASA FĂRĂ ACOPERIȘ

de Radu A. FLORESCU

O carte apărută de curând în Statele Unite, scrisă de un bun cunoscător al Rusiei comuniste, el însuși originar din Rusia, poartă titlul "Casa fără acoperiș". Autorul: Maurice Hindus. De oarece a visitat necontenit Rusia comunistă ca jurnalist agreat de guvernele sovietice de pe la începutul revoluției, nu poate fi considerat ostil comunismului. Ba e chiar de mirare că a avut atâta libertate, când altor jurnaliști străini le era interzis accesul în Rusia Sovietică.

Totuși critică comunismul, dar nu în trăsăturile lui esențiale. Ca și alți autori de același fel aducându-și aminte de diferitele epizoade în cursul schimbărilor ce au survenit în Rusia de la revoluție încoace-și vorbind rusește a putut să le studieze de aproape – având astfel ușurința de a veni în contact cu publicul și cu oficialitatea, constată progresul realisat, de la începuturi catastrofale la resultatele de astăzi. Putem ghici, cunoscând vigoarea fizică și intelectuală a poporului rus că, **sub orice regim,** această țară ar fi progresat punându-se în rând cu țările de cultură mai înaintată.

E interesant titlul cărții, asupra căruia însă autorul nu ne dă nicio explicație. Ce fel de acoperiș lipsește acestei case pe care o descrie ca fiind adaptată cerințelor și gustului poporului? Rămâne cititorului să o ghicească. Autorul se ferește să ne-o spuie. Capitolele sunt sugestive, trecând în revistă principalele categorii sociale din lumea comunistă de la corifeii partidului, cari formează un fel de aristocrație segregată și privilegiată și sfârșind cu lucrătorul industrial și agricol, a căror situație, chiar înbunătățită, fată de cea dintainte de revoluție, nu se poate totuși compara cu a lucrătorului american, nici cu cea a lucrătorului din Europa occidentală. Pentru motive probabil personale, autorul este interesat la soarta Evreilor în Rusia, consacrându-i o atenție deosebită. De asemenea Bisericii ortodoxe și Congregațiunii Baptiste. Recunoaște că Evreii au o completă libertate în desfășurarea oricărei activități, dar așa cum o recunoaște și Hrușciov – și se plânge de acest fapt – ei se feresc de a exercita orice lucru manual, înghesuindu-se la Universități pentru studii mai înalte, spre a putea ocupa mai târziu posturile privilegiate în categoria intelectualilor. Autorul observă totodată că oficialitatea rusească dorind ca Evreii să se contopească cu poporul rus, este supărată de faptul că ei vor să-și menție identitatea. Ne având nici ușurința de a-și practica religia, se crează o animozitate între Evrei și mediul înconjurător, ușor de explicat.

Biserica ortodoxă o descrie într'o stare lamentabilă. Periodic e supusă la îngrădiri, iar călugării sunt descriși ca ahtiați după daruri pe care le acumulează și le ascund pentru timpuri de restriște. Totuși recunoaște că mai de curând, fețe bisericești se văd la primirile oficiale. O revistă americană a pomenit de curând că Voroșilov, ar fi fost surprins de un fotograf făcând semnul crucii, dar jurnalele partidului au protestat violent contra unei asemenea falsificări. Maurice Hindus e convins că era religioasă a Ortodoxiei în Rusia a trecut și că propaganda anti-religioasă și-a purtat roadele, fapt dovedit în nenumărate conversațiuni avute cu tineri ruși. La fel cu jurnaliștii, frații Alsop, pe urma călătoriilor lor în Rusia, afirmă că numai femeile mai în vârstă au rămas credincioase Bisericii, dar că tinerii le privesc cu compătimire.

Făcând o apropiere între aceste observațiuni și trimiterea de Episcopi Ortodoxi la Congresul din New Delhi și de observatori ruși la Conciliul II Vatican, s'ar părea că acuzațiunile aduse de unele Biserici din Statele Unite, zicând că vizita preoților ortodoxi ruși în Statele Unite este ordonată de guvernul comunist pentru propagandă, pare justificată. Episcopul de Rostov, Nicodim, însoțit de un număr de Prelați ai Bisericii Rusești, venit de curând în vizită în Statele Unite, se comportă după recomandațiunea Sfântului Paul care zice că "orice putere vine de la Dumnezeu" și probabil se gândesc, că datoria tuturor representanților Bisericii este să fie supuși autorității Statului, așa cum a fost și pe timpul Țarilor. Acesta este prețul pentru a permite Bisericii să supraviețuiască timpurilor de restriște. In același fel emisarii Bisericii ortodoxe rusești vor căuta să ascundă faptul că spiritul religios e condamnat de oficialitate, combătut de intelectuali și în primejdie de a fi eliminat din conștiința publică.

Maurice Hindus recunoaște că există, pe lângă patriotismul rus, un spirit religios difuz care e captat de ideologia comunismului. Numai pe alocurea se manifestă sub formă de devotament creștin în mijlocul congregațiilor Baptiste.

Avem aci aface cu o acțiune de mică importanță dar totuși semnificativă. Comunitățile baptiste studiind și citind Biblia își practică religia adunându-se nu în Biserici, ci în casele adepților. Cum nu au preoți, fiecare adept făcând funcțiune de preot, credința lor scapă mai ușor investigațiunilor oficiale. Studiul Bibliei, carte de altminteri greu de găsit în Rusia sovietică, represintă antidotul pentru învățătura marxistă. În jurul acestui studiu clandestin se crează o Biserică invisibilă al cărui răsunet ar puteea cere azil Ambasadei Statelor Unite din Moscova și pe care Biserica Baptistă s'a ferit să-l recunoască ca aparținându-i, nu represintă răspândirea unei credințe contra căreea propaganda oficială se simte neputincioasă?

Cartea lui Hindus mai pomenește de succesele fermelor colectivizate și de pierderea spiritului de devotament al omului pentru pământul pe care-l lucrează, în contradicție cu un proverb rusesc care zice că "pământul fără stăpân e ca un copil orfan". Mai arată importanța pe care Hrușciov o dă agriculturii, inventând tot felul de mijloace de încurajare a producțiunii agricole.

Economia sovietică dă într'adevăr impresia unei case construite în grabă și al cărui acoperiș e atât de slab încât e veșnic expus intemperiilor și dacă e să fie reparat, ceeace se repară într'o parte se năruie în alta. Poate fi de asemenea comparată cu o haină prea îngustă căreea dacă i se drege o cusătură se rupe alta. Ultima invenție a lui Hrușciov pentru a stimula agricultura e acordarea un tratament privilegiat fetelor din Kolhozuri cărora le sunt încredințate vacile, le numește "Milkmaids" adică "văcărițe", care devin un fel de eroine ale agriculturii colectivizate. Poate sunt menite a corespunde popularității tipului "cowboy" din folklorul american. Dar pe când tipul Cowboy american e un produs al vieții libere pe întinsul marilor spații destinate agriculturii și glorifică eroismul crescătorului de vite iubitor al naturii și al făpturilor Domnului, văcărițele lui Hrușciov sunt o momeală pentru tinerii ruși, atrăgându-i către o agricultură deficitară, statul dând o zestre importantă acestor văcărițe atunci când ele se mărită. Se pare că experiența a reușit și că producția de lapte a crescut simțitor.

Unul din capitolele cele mai interesante ale cărții e cel care arată purtarea tineretului comunist și felul lui naiv de a înțelege viața americană, dorind să o imite, dar fiind lipsit de orice studiu al acestei vieți. Chiar negrii din Africa în legătură mai întinsă cu viața internațională au o cunoștință mai justă de ce represintă viața în Statele Unite, pe când tinerii ruși se mulțumesc a adopta numai ce le este la îndemână și încă deformat prin lipsa de perspectivă a realității. Se îndrăgesc de o muzică de multe ori cacofonică, zicând că e americană, practică dansuri după ce acestea au fost de mult înlăturate de o modă veșnic schimbătoare în occident și adoptă gumele de masticat și tablourile abstracte contra cărora se revoltă Hrușciov.

Adoptarea unor asemenea aspecte periferice ale vieții americane dau argumente lui Hrușciov să condamne așa zisul capitalism și Rușii cu bun simț se văd obligați să-i dea dreptate. Dar această vedere deformată a vieții americane nu poate servi de îndreptar vieții rusești, pe când tineretul rusesc poartă nostalgia cunoașterii Statelor Unite, **modelul** care obsedează toate eforturile sovietice.

Într'adevăr Casa sovietică rusească are un acoperiș strâmb și găurit. Numai un acoperiș sănătos poate să adăpostească o omenire cumpătată și instruită și o economie prosperă și dătătoare de excese în producție. Acest acoperiș este un sistem legal rațional care se bizuie pe recunoașterea drepturilor individuale, iar nu un sistem de legi pentru garantarea privilegiilor oamenilor înregimentați în partidul comunist, menit a servi celor cari cu fățărnicie aduc osanale lui Karl Marx. Acești intelectuali sunt bine plătiți fiindcă sunt veșnic în căutare să explice cu argumente șubrede, că doctrina lui Marx e valabilă. Iată de ce cei cărora le este încredințată sarcina ingrată să-l explice pe Marx, sunt consacrați aristocrați ai Rusiei Sovietice. Publicația "Novi Mir", explicând de ce n'a permis publicarea în Rusia a cărții lui Pasternak, produs argumentul: fiindcă Pasternak a lăsat pe comuniști să creadă că era devotat regimului și astfel a beneficiat de toate privilegiile acordate intelectualilor, pe când în convingerea lui intimă îi era ostil.

E just că stimezi mai mult pe omul care se sacrifică pentru a propovădui adevărul nemăsluit decât pe cel care-l ascunde, pentru a nu-și periclita bunul traiu.

O NOUĂ MISTIFICARE COMUNISTĂ: "DEJ-ismul"

Este știut, bunăoară, că există mari disensiuni între tendința industrializării forțate urmărite de regimul comunist din România și politica generală a "Comecon"-ului, cu alte cuvinte între București și Moscova. Dar aceste disensiuni nu se referă la țelurile propiu zise ale comuniștilor români, ci numai la posibilitățile și modalitățile de realizare a lor. Or, aceste țeluri nu pot fi atinse fără ajutorul celorlalți parteneri ai "Comecon"-ului, în cap cu Sovietele, atât în ceea ce privește finanțarea cât și furnizarea de materii prime necesare, cadre technice, experți, etc. "Comecon"-ul pare a nu fi în stare să procure regimului comunist din România contribuția corespunzătoare planurilor ambițioase ale acestuia. De aci necesitatea căutării ajutorului respectiv în Lumea Liberă. Pentru momirea acesteea, trebue ca regimul comunist din România să fie prezentat în colorile cele mai simpatice cu putință, potrivit precedentului titoist. Mare zarvă, deci, în jurul pretinsului "Dej-ism".

Fără nenumăratele miliarde de dolari pompate din Statele Unite pentru întreținerea așa zisei lupte titoiste împotriva Sovietelor, regimul comunist din Jugoslavia ar fi fost de mult falimentar. Miliardele de dolari n'au împiedecat însă niciodată pe Tito să se situeze pe linia prescrisă de Moscova, **în absolut toate conflictele dintre aceasta și Lumea Liberă.** Succesul titoist în câștigarea bunei-voințe a capitalului apusean pentru întreținerea himerei anti-sovietice a tentat, firește, pe mai toți șefii comuniști sateliți, pentru repetarea mistificării Apusului în profitul cauzei comuniste. Căci este doar o axiomă că întărirea comunismului în Jugoslavia, ca și în orice altă parte a lumii, înseamnă întărirea comunismului în general.

Întreținerea iluziei rezistenționiste în țările satelite cu ajutorul capitalului apusean nu s'a îndreptat, de altfel, niciodată împotriva comunismului propiu zis, ci numai împotriva sovietismului rus. Legenda în curs de acreditare a "Dejism"-ului urmărește acum exact același țel. Gheorghiu-Dej are nevoie de acest capital apusean pentru consolidarea comunismului în România. Ritmul rapid al industrializării excesive stă în raport direct cu desvoltarea "clasei". Proletariatul își realizează astfel rolul dominant. Consolidarea lui în Jugoslavia se datorează, în primul rând miliardelor de dolari americani. De ce n'ar juca și "Dejism"-ul același rol? Condițiunea indispensabilă este crearea artificială a unei figuri de erou al împotrivirii față de dominația absolutistă a Sovietelor. Nu face nimic dacă această figură de erou este și rămâne sută în sută comunistă; suficient este ca ea să dea impresia unei atitudini cât de minimală anti-sovietică, eventual nici măcar atâta, ci numai de schițarea unei deosebiri de vederi, cum este aceea ce pare să fie ridicată de Gheorghiu-Dej în cadrul "Comecon"-ului.

Oficina de fabricare a informațiunilor țintite a Belgradului și-a propus, deci, să creeze o asemenea figură de erou comunist refractar Moscovei, nu atât pentru a face un serviciu lui Gheorghiu-Dej, ci pentru a întări iulzia, în care se complace Lumea Liberă că rezistența anti-sovietică în lagărul comunist se întețește-cu invitarea indirectă a Statelor-Unite, în special, să continue a sprijini pretinsa mișcare de rezistență din acest lagăr împotriva Moscovei. Cu alte cuvinte, dovada că exemplul titoist face școală și că, prin urmare, ajutorul american și apusean în general nu numai că n'a fost de prisos, **dar că trebue intensificat.**

Gheorghiu-Dej figură de erou comunist împotriva Moscovei? Gluma este într'adevăr sinistră. Mistificarea cu legenda unui "Dejism" în marș, către independența față de dominația sovietică nu trebue luată, totuși, în derâdere, căci ea are un sens care convine de minune, ca și titoismul, anumitor cercuri ale Lumii Libere: acelora ce aparțin așa zisei democrații internaționalizate, pentru care orice mijloc este bun, când este vorba de atingerea acestui țel.

"Dejism"-ul poate avea, așa dar, oarecare șanse, în acțiunea dirijată de mistificare a Lumii Libere.

GOGA ȘI IENICERISMUL CULTURAL

Îți recitesc răvașu-n franțuzește
Cu slova lui muiată'n ironie
Și, nu știu cum, un gând mă ispitește . . .
Mă iartă, doamnă, că ți-l spun și ție . . .

Tu ne-ai uitat, tu din strigarea noastră
Nu știi nimic, nimica nu te doare;
Nici Dunărea nu-ți plânge la fereastră,
Nici munții mei nu pot să te'nfioare . . .

Nu ne'nțelegi nici visul, nici cuvântul,
Nici cântecul tu nu ni-l poți cunoaște . . .
Din țara ta ți-a mai rămas pământul,
Ai grâu în el, dar ți-ai uitat de moaște . . .

Abia odat' când te chema Bizanțul,
Ai poposit la noi o clipă-două:
Verigă mândră ce te-ai rupt din lanțul
Unor vieți atât de scumpe nouă . . .

De-aceea azi te miri ca de-o poveste
Când cineva de rostul tău te'ntreabă,
O glumă-ți par cuvintele aceste
Și râzi de noi, odraslă basarabă . . .

Râzi în zadar! Trecutul ne'nfășoară,
Oricât de mult l-am surghiuni din minte . . .
Străbunii'n noi de veci nu vor să moară
Și noi mințim, dar sângele nu minte!

Ei vin la noi . . . Ș'acolo'n metropola
Pe malul Senei umbra lor străbate,
Suflarea lor pătrunde sub cupola
Palatelor cu creștete bronzate . . .

Câți logofeți și vornici nu se schimbă
În noaptea ta cu visuri sbuciumate . . .
– Cu noi în drum doar' pururea se plimbă
Un țintirim de suflete uitate . . .

Când vei simți o jale vag'adese
Și'n liniștea amurgului de toamnă
Te vor fura îndemnuri ne'nțelese,
Nu te mira: sunt Brâncovenii, doamnă!

Octavian Goga făcuse, de altfel, personal experiența pericolelor înstrăinării intelectualului, în contact prelungit cu alte medii de cultură. În "mărturisirile literare", citite la seminarul de literatură al profesorului Caracostea, și publicate apoi sub titlul "Fragmente autobiografice", poetul, povestindu-și tinereța în Ungaria de pe la începutul acestui secol, declară la un *moment* dat: "*Pe măsură ce primeam noțiunile de cultură străină, mi-am dat seama ca trebue să instrumentez un proces de eliminare conștientă, pentru ca această cultură, pe care o primeam, să nu mă facă un fel de* **ienicer al civilizației unguresti.** Trebuia să bag de seamă ca această instrucție zilnică să fie de esență pur cerebrală, fără să atingă resorturile intime ale sufletului și fără să lase urme în conștiința mea națională". Goga era convins că "nu se intră în universalitate decât pe poarta ta proprie", adică urmând "specificul național".

La un sfert de veac dela moartea la Ciucea a cântărețului satului și suferințelor transilvănene, avertismentul lui Goga împotriva "ienicerismului", care ne paște pe toți cei ce facem, cu mai mult sau mai puțin temei, profesie scriitoricească în exil, merită toată luarea aminte.

CĂRȚI

ALEXANDRU BUSUIOCEANU: **Fructul de a trăi,** antologie poetică. Cu un esseu de **Virgil IERUNCA.** Paris, Fundația Regală Universitară Carol I, 1963, pp. 176.

Dr. FAUST BRĂDESCU: **Poezia lirică japoneză.** Editura "Carpații", Madrid 1962, pp. 32.

Antimachiavelism legionar. Editura "Carpații", Madrid 1962, pp. 56.

PLATON CHIRNOAGĂ, Général de l'armée roumaine: **Un chapitre d'histoire roumaine.** Colecția "Dacia" (Nr. 1), Rio de Janeiro 1962, pp. 80.

ASASINAREA TĂCERII

Tudor Vianu, un G. Călinescu. Ba poate, pentru prima oară, o să-l îndepărtăm puțin chiar și de Șerban Cioculescu! (care, la rândul lui, nu trebuie rânduit decât la periferia rușinii). Între victimă și complicii călăilor, prăpastia e definitivă însă. După cum lângă răspopiții lirici Tudor Arghezi și Geo Bogza nu va fi loc pentru Adrian Maniu. Există o ierarhie a suferinței și a onoarei și împotriva acesteea, toate calculele unei propagande, dealtfel neajutorată, se vor dovedi zadarnice.

Jurnal american

1. **În ciuda înțelepciunii** cu care Casa Albă tratează „castrismul" și infiltrația rusească în emisfera vestică, poporul american e obsedat de rachetele le sovietice ce-ar putea fi ascunse în pivnițele cubane, așteptând ora loviturii mortale. „Cubita", cum i se spune, a luat proporții de psihoză, de histerie. Ultimele decizii americane au produs multă amărăciune în rândurile exilaților cubani, arătându-l pe Președintele Kennedy în postura de a-l apăra pe Castro. Speluncile care au creat și lansat marxismul, țin cu orice preț să valideze monstruoasa experiență socială și politică din Rusia, țintind la distrugerea civilizației creștine. Perspectivele sunt sumbre. Cu atât mai senzațională în această atmosferă, apare cererea lui Castronski de a-l vedea pe Președintele Kennedy. S'o fi speriat găliganul de ce-a văzut între Vladivostok și Kremlin? Ori, pur și simplu, l-a sfătuit Nichita să se împace cu patronii emisferei vestice? Se pare că, sub presiunea chineză, comisarii roșii merg pe coexistența și pe lupta ideologică, de durată. Iar cei de la Casa Albă au uitat de mult de „națiunile captive". Marele pericol pentru ei sunt Arabii. E cazul, poate, să repetam o vorbă a-lui Rilke: „a căzut destinul lumii pe mâna oamenilor".

2. **Notăm cu tristețe** demisia și defectarea ziarului **America** dela ceea ce ar fi trebuit să fie rostul lui în viața Românimii americane. Redusă la o apariție anemică de odată pe săptămână, și cancerată de reclame, această tribună a încetat de a mai fi monitor al cauzei românești. Tinerii români-americani dela conducerea Uniunii și Ligii au dovedit că nu-i mai interesează neamul de-acasă. Să le fie de bine! Desamăgirea cea mare e că redactorul acțual al „Americii", dl. Petre Lucaci, deși crescut la școlile din țară și venit în Statele Unite după cel de-al doilea război mondial, n'a găsit în inimă „sfânta nebunie" care să-l ajute la transformarea editurii „America" în ceea ce cu toții am visat în acești ani: **o centrală a culturii românești în exil.** Subliniem că nu ni-i a acuza pe nimeni. Ne exprimăm o profundă tristețe. Cert este că a mai biruit dusmanul odată. Ceeace au cerut mereu coteii dela Glasul Trădării reperiste, li-s'a dat. Va veni o redresare?
dărîi reperiste, li-s'a dat. Va veni o redresare.
Ne va desminți viitorul?

3. **„Camarade U Thant".** Vocea tânărului dela București care a încercat să înmâneze un memoriu Secretarului Națiunilor Unite a fost amuțită. Politrucii i-au pus căluș. U Thant nu s'a sinchisit să arate că vine în numele libertății. De fapt, n'a mers la București ca să asculte inima gemută a unui neam chinuit, flămând și desnădăjduit. Ci să ceară bani pentru Congo. Umanitatea care se aplică în Congo, triburilor canibale, nu poate fi aplicată neamului românesc. Ziarele americane care s'au sinchisit să noteze incidentul neplăcut dela București, n'au găsit de bine să comenteze. Un om care a mers la moarte în numele unui neam amuțit, cu căluș la gură! Atâta tot. Și asta nu-i de-ajuns de interesant. Pentru vânzători un asemenea protest e neplăcut, aproape neavenit. În inima noastră strigătul acela de om care moare: **„Camarade U Thant"**, nu se va stinge degrabă. Ne biciuiește cu pleasna ascuțită, de mustrare. Dar poate că băiatul acela a greșit strigând „camarade". "Tovarășe U Thant", ar fi fost mult mai potrivit.

4. **Negoțul cu familiile din țară.** Strânși de nevoia de dolari, gealații dela București, stau gata să târguiască libertatea familiilor celor refugiați. Până la zece mii de dolari de cap! Sistemul practicat de Americani cu prizonierii din Cuba, pare să-i amuze pe „sovietici". De ce adică n'ar face bani dintr'o nenorocire? Auziam la un moment dat de răscumpărarea lui Constantin Noica. S'au mai pomenit și alte nume. Dar pe lângă bani, condiția esențială pare să fie obligația la tăcere, dacă nu și la „treaba" pentru harca roșie cu secerea în spinare. Treaba merge foarte greu însă. E vorba, probabil, întâi de spălare de creere și-apoi de mulsoarea dolarilor. Scriem aceste rânduri nu pentru a da lecții cuiva. Dragostea de familie poate foarte ușor concepe o jertfă bănească. Ceea ce ni-i mai greu de înghițit sunt reproșurile ce ne vin din partea agenților, ca și din partea acelora care duc flori echipelor de dansatori reperiști prin continentul nou. Toți cei ce fac târg cu dușmanul vor sfârși prin a fi înfrânți. Aceste răscumpărări nu **întregesc** familiile. Ci le distrug definitiv. Le iau și sfântul drept la înviere.

Vasile Posteuca

CONTINUĂM

Cu numărul prezent CUVÂNTUL ÎN EXIL împlinește un an de regulată apariție = în 12 luni, 12 numere. Expediția pentru Americi, pentru Australia, Asia și Africa s'a făcut, întotdeauna, cu posta aerului. Continuăm!
Ținem să mulțumim cu acest prilej tuturor celor care au înțeles (și auși putut) să contribue, cât de cât, la ușurarea sarcinei pe care ne-am luat-o. Mulțumim, deasemenea, celor care, primind revista în dar, o vor fi cetit cu atenție. Iară pe cei care nu o vor mai primi și de-acum înainte îi rugăm să nu se mânie asupra noastră: suntem constrânși să facem unele reduceri de cheltueli.

Ein Ruhmesblatt in der Geschichte Englands:

"THE DESTRUCTION OF DRESDEN"

Das Erscheinen des Buches des englischen Kriegshistorikers David IRVING hat die deutschen Zeitungen und Zeitschriften veranlaßt, uns die grauenvollen Tage des Untergangs von Dresden zu vergegenwärtigen. Nach den von Irving vorgebrachten Daten wurde die als militärisch unwichtige Stadt Dresden in 14 Stunden durch 6000 britische Flieger mit 1400 Bombern ausgelöscht. 310 amerikanische fliegende Festungen vollbrachten die Schandtat. Nach den Zeugnissen Irvings waren die englischen Piloten sehr überrascht, daß deutscherseits nicht ein einziger Scheinwerfer in Aktion trat und, daß die Flugabwehr schwieg. Die Zahl der Toten in Dresden betrug 135 000. (In Hiroshima gab es nur 71 400 Tote durch Atombomber). Der Befehl für den Massenmord wurde von Premierminister Winston Churchill erteilt.

Es ist gut, daß dieses Buch des englischen Historikers erschienen ist, in einer Zeit, in der die Welt NUR deutsche Kriegsverbrecher brandmarkt.

G. R.

NECESITATEA MIȘCĂRILOR SPIRITUALE ȘI POLITICE ANTICOMUNISTE

Oficiosul arhiepiscopiei de München și Freising, făcând o analiză a succesului obținut de comuniști în recentele alegeri parlamentare din Italia, scrie:

„Man sagt heute, die weiche Linie der katholischen Kirche in Italien unter Papst Johannes XXIII. gegenüber den Kommunisten sei für das Anwachsen der kommunistischen Stimmen verantwortlich.

Die kommunistische Propaganda in Italien hat, ähnlich wie in den Ostblockländern, den Besuch des Schwiegersohnes Chruschtschows bei Papst Johannes XXIII. ungebührlich ausgebeutet und hat die Geste der Freundlichkeit des Papstes, die sicher auch von der drückenden Lage der Kirche in den Ostblockländern beeinflußt war, als eine halbe Zustimmung zum Kommunismus mißdeutet. Auch die beiden letzten Sozialenzykliken besonders die Friedensenzyklika, welche in Form und Ausdrucksweise – aber nicht im Inhalt – die christliche Auffassung von der menschlichen Gesellschaft weniger scharf vom Kommunismus abhob als früher, wurden im Wahlkampf als halbe Kapitulation der Kirche vor dem Kommunismus dargestellt. Das hätte den Erfolg der Kommunisten begünstigt.

Es mag etwas Wahres daran sein. Man weiß ja nicht, wie die Wahlen ausgefallen wären, wenn die schärfere und schneidendere Ablehnung des Kommunismus, wie sie unter Papst Pius XII. geübt worden ist, beibehalten wäre".

Și concluzia:

„Gegenüber gesellschaftlichen, sozialen und politischen Bewegungen und ideologischen Utopien hat man mit kirchlichen Zwangsmitteln kaum jemals etwas Entscheidendes ausrichten können. Sie erweckten meistens nur Verhärtung und Trotz. **Es müssen heute schon geistige und politische Gegenbewegungen anderer Art einsetzen, um die kommunistische Glückseligkeits-Träumerei über das kommende Welt-Zeitalter zurückzudrängen.** Davon ist aber in Italien noch zu wenig spürbar."

RĂSCUMPĂRARE DE ROBI

Revista „Echo der Liebe" a Părintelui **Werenfried Straaten** publică un apel pentru "răscumpărăre de robi". Este vorba de preoți **bolnavi**, pe care comuniștii – în nevoe de bani sănătoși – îi liberează din închisori, la prețul de 10 000 DM bucata. Revista apelează la caritatea celor avuți ca să depună în acest scop bani la Konto 4789 "Speckpater", Postscheckamt München, cu mențiunea "Freikauf von Sklaven".

Din cei loo preoți catolici aflați în pușcăriile Ungariei au fost puși, recent, în libertate aproape 70. Fără plată!

În cadrul expoziției pictorului italian OMICCIOLI, la "Baraccia" în Roma, între 1–15 Aprilie a.c.D-l D. ANASTASE, arhitect și gravor, a prezentat o parte din lucrările d-sale, care au fost foarte bine primite de publicul roman.

Rugăm pe cetitorii noștri să ne comunice la timp schimbările de adresă. Revistele înapoiate cu explicația „mutat", sau „necunoscut" ne silesc să sistăm trimiterea.

Intr'o cuvântare ținută la sediul U N O din New York **Leo Cardinal Suenens**, arhiepiscop de Mecheln-Bruxelles și Primat al Belgiei, a caracterizat enciclica **„Pacem in terris"** drept „scrisoare deschisă către întreaga Oficialitate a lumii".

DEMERSURI PE LÂNGĂ ORTODOCȘI

Ziarul atenian **Messimvrini** aduce știrea că Sfântul Scaun face în prezent demersuri pentru a *convinge* bisericile ortodoxe să-și trimită **observatori** la sesiunea din Septemvrie a conciliului II Vatican. În acest scop Msgr. Willebrands a făcut vizite Patriarhilor Crysostomos al Atenei și Atenagoras I al Constantinopolului. Demersuri pe lângă celelate biserici ortodoxe ar fi, deasemenea, în curs.

I-AU CONFISCAT ORGA ... BISERICII!

Pentrucă n'a plătit **impozitul pe venitul personal** rezultat din catehizarea **gratuită** a copiilor parohiei, funcționarii polițienști ai comunei Strzizow din Polonia au confiscat preotului ... orga bisericii.

(Bine că nu i-au confiscat ... soția primarului!).

CURAJUL DE A MĂRTURISI

In predica sa de ziua Învierii lui Cristos, Julius Cardinal **Döpfner**, preamărind **curajul de a mărturisi** al sfinților Apostoli, n'a uitat nici pe mărturisitorii creștini din țările ajunse în robia necredincioșilor. Redăm aci doar un pasagiu:

„Die Apostel haben die Auferstehung bis zum Sterben für Christus bezeugt. Heute gibt es das Martyrium im Sinn des Blutzeugnisses nur noch selten. Aber ist täglicher Druck, zielbewußte Zurücksetzung des gläubigen Christen nicht ein Martyrium, das ständig währt und irgendwie härter sein kann als ein rascher Tod? So **grüßen wir heute am Osterfest in Ehrfurcht und mit unserer brüderlichen Fürbitte alle gläubigen Christen, die in den Ländern des Kommunismus leben. Wir dürfen sie nicht vergessen: dort wird der Osterglaube in mehr oder weniger harter, aber ständiger Not bezeugt."**

† GRIGORE MANOILESCU

În ziua de 30 Aprilie a. c. și-a încheiat viața pământească, în Alicante-Spania, Grigore Manoilescu.

Manoilescu și-a iubit patria. În vremea exilului s'a străduit, după puteri, să facă cunoscută lumii dreptatea poporului român și chipul în care acest popor a înțeles să fructifice talantul încredințat lui de Dumnezeu.

ÎN AMINTIREA DOMNIȚEI IOANA A ROMÂNIEI

În cadrul sărbătoririi zilei de 10 Mai la Freiburg, în casa AA. LL. Regale Principele NICOLAE și Principesa IOANA ai României, s'a făcut o pomenire a regretatei Principese și un scurt popas spiritual asupra celor 14 ani de existență a Bibliotecii Române și 4 ani de activitate a Institutului Român de Cercetări.

După oficierea **Te Deum**-ului și **Requiem**-ului de către S.S. Protoiereul Em. VASILOSCHI, au luat cuvântul: S.S. Părintele VASILOSCHI, D-l Maior PĂUNESCU și D-l Prof. V. MIHĂILESCU. Redăm aci cuvântul de cinstire a amintirii Domniței IOANA, rostit de D-l Prof. V. MIHĂILESCU:

"CUCERNICE PĂRINTE, DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,

În numele **Institutului Român de Cercetări** din Freiburg îmi revine sarcina de a rosti aceste cuvinte de pomenire a neuitatei noastre DOMNIȚE IOANA A ROMÂNIEI. Alături de Augustul Ei Soț, ASR Principele NICOLAE, DOMNIȚA IOANA a fost suprema ocrotitoare a instituției noastre, deținând calitatea de Președintă de Onoare.

Destinul ne pune adeseori pe neașteptate în fața implacabilelor sale hotărîri. Durerea celor rămași este cumplită, când el lovește în plinul unui elan creator, așa cum îl întruchipa Principesa IOANA A ROMÂNIEI.

Cu o dragoste nemărginită și arzătoare pentru Patria pierdută și Neamul subjugat, DOMNIȚA IOANA s'a dedicat cu nobilă abnegație ajutorării Românilor din pribegie.

Nenumărate sunt actele Sale de binefacere; neîncetat a fost prezentă – în ciuda boalei ce O rodea continuu – la marile și autenticile manifestații ale românismului în exil. Dar DOMNIȚA IOANA nu și-a limitat activitatea-I binefăcătoare numai la a satisface nevoile celor împovărați și suferinzi. Ea a tins spre țelul înalt, dictat de vocația-i nobilă pentru voevodală ctitorie, spre salvgardarea și promovarea culturii românești în lumea liberă.

Asociațiile românești din exil, i-au simțit prezența-I consolatoare, instituții culturale și-au pus temeliile durabile care vor rămânea în istoria acestui lung exil, sub ocrotirea SA și a Augustului Ei Soț, ASR Principele NICOLAE. Mulți scriitori de seamă și-au putut continua activitatea în slujba Neamului la îndemnul și cu sprijinul EI înțelegător. Înaltele preocupări de ctitorie ale DOMNIȚEI IOANA și profunda sa concepție românească, de a promova tot ce este bun și folositor pentru cauza Neamului nostru, au fost curmate de nemilosul destin care a frânt un nesecat elan în plină înflorire.

Această ireparabilă pierdere lovește crud exilul românesc, care-și îndrepta speranțele de mai bine spre singura redută a monarhiei noastre, rămasă neatinsă moralicește de urgia istoriei care ne-a aruncat Neamul în robie.

Dar dispariția DOMNIȚEI, legată de momentul trecerii spre cele veșnice, este numai materială; sufletește O vom simți mereu prezentă. Testamentul vrerii Sale românești, spiritul Ei viu și creator, rămân, în conținuare, grija Augustului Său Soț, ASR Principele NICOLAE al ROMÂNIEI.

Aici la Freiburg, în casa DOMNIȚEI și a ASR Principele NICOLAE – unde Biblioteca Instituției noastre și-a găsit adăpost generos de zile grele – amintirea DOMNIȚEI va fi perpetuată, atât cât va putea dura scrisul omenesc adunat în cărți și documente, fiindcă numele iubitei noastre Președintă de Onoare s'a legat indisolubil de viața acestei instituții – simbol viu, permanent prezent al spiritului și sufletului românesc al DOMNIȚEI.

Slăvit și venerat va fi numele Marei Românce care a fost ASR Principesa IONA A ROMÂNIEI.

Inchinându-ne cu pietate, Îi pomenim numele cu adâncă recunoștința și rugăm pe bunul Dumnezeu să primească sufletul curat și nobil al DOMNIȚEI noastre în Împărăția Sa."

Cuvântul apare odată pe lună. Adresa pentru chestiuni de redacție și administrație: George Racoveanu, 805 Freising, Schnegg-Str. 9, Deutschland. Pentru abonamente: Postscheckamt München, Konto-Nr. 1871 66, für George Racoveanu. Costul abonamentului anual: pentru Europa 12 DM; pentru Americi 4 doll.
Verleger: George Racoveanu